

L'arquitecte més prolífic de Barcelona, Enric Sagnier, ha restat amagat darrere la seva immensa obra, durant molt de temps. Una 'Ruta Sagnier' de l'Institut del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida el treu a la llum. Resta, però, per catalogar l'obra que va fer fora de Barcelona.

L'arquitecte que s'amagà darrere la seva obra

Enric Sagnier i Villavecchia (Barcelona, 1858-1931) és un dels arquitectes amb més edificis construïts a Barcelona, públics, religiosos o privats.

Enric Sagnier i Villavecchia potser no es un dels arquitectes més originals ni brillants del modernisme català, ni és prou representatiu d'aquest corrent artístic, segons que és generalment acceptat, però certament n'és un dels més prolífics, amb una trentena llarga d'edificis interessants només a Barcelona, i va ser, entre final del segle XIX i principi del XX, un dels preferits de la burgesia barcelonina, de les bones famílies barcelonines, i també de la classe financera dirigent i la jerarquia eclesiàstica.

Molts dels seus edificis, tot i ser imponents, monumentals, s'han integrat de forma tan natural a la ciutat que poca gent s'ha interessat per saber si hi havia un arquitecte important al darrere. Aquesta és precisament una de les seves màximes virtuts, la destresa a encaixar les construccions tant en els teixits urbans configurats com en els espais oberts, ha destacat l'arquitecte David Ferrer.

Per això serà tota una sorpresa descobrir que el Palau de Justícia i la Duana Nova són creacions de l'home que va construir l'edifici de la Caixa de Pensions de Laietana-Jonqueres, el Casal de l'Estalvi; el temple del Tibidabo; l'església de Pompeia de la Diagonal; el col·legi de Jesús-Maria del passeig de Sant Gervasi; la casa Garriga Nogués del carrer de la Diputació, antic aixopluc d'Enciclopèdia Catalana i actual seu de la Fundació Francisco Godia; o la torre Manuel Doncel del Putget, on Woody Allen va rodar *Vicky Cristina Barcelona*.

'Ruta Sagnier'. Ho podrà fer gràcies a la incorporació de la Casa Garriga Nogués a la Ruta del Modernisme de l'Institut del Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida de l'Ajuntament de Barcelona i, sobretot, a l'edició, promoguda pel mateix organisme municipal, del llibre *Ruta Sagnier*, una guia il·lustrada que aplega diversos estudis sobre l'arquitecte i la seva obra, adap-

La simplicitat i l'elegància de l'edifici de la Gran Via 633, cantonada amb Roger de Llúria (1901-1907) el fan singular. Els grans finestrals caracteritzen l'edifici del Banc Hispano Colonial (1911-1913) –aquí, abans de ser transformat en hotel–, el primer aixecat a la Via Laietana.

tació del llibre de gran format *Enric Sagnier. Arquitecte, Barcelona 1858-1931*, publicat l'any 2007 i editat pel seu nét, Antonio Sagnier.

Precisament, la Casa Garriga i Nogués ha fet que Sagnier fos dels pocs arquitectes –al costat de Gaudí, Puig i Cadafalch i el GATPAC– que construís una casa de pisos declarada bé cultural d'interès nacional.

La prova del desconeixement del nom de Sagnier entre el gremi l'aporta el director i guionista de la guia, Ramón Úbeda, arquitecte, dissenyador i periodista: "He de confessar –diu en començar el seu text– que la primera vegada que vaig parar esment en el nom de Sagnier va ser quan vaig rebre l'encàrrec de fer el llibre del qual ha nascut aquesta nova edició."

Però al costat d'edificis espectaculars que han tingut la sort de poder ser contemplats i admirats gràcies al generós espai que els envolta –el temple expiatori del Sagrat Cor del Tibidabo, la Duana Nova o el Casal de

l'Estalvi, per exemple–, trobem unes altres obres que semblen difuminar-se, esborrar-se. O bé, de tan aparentment senzilles, no semblen tenir virtuts arquitectòniques.

El Banc Hispano Colonial. Parlem, per exemple, del monumental edifici cantoner del Banc Hispano Colonial, al començament de la Via Laietana –pujant, a mà esquerra– just passat Correus –qui creu haver-lo vist mai, tot i haver-hi passat dotzenes de vegades?– i d'un aparentment modest edifici de pisos de la Gran Via, el del número 633, cantonada amb Roger de Llúria, de línies esveltes i contenció decorativa, la casa Estanislau Planàs, enllestida el 1907.

L'edifici d'oficines del Banc Hispano Colonial té el valor històric de ser el primer aixecat a la nova via.

L'entitat era l'encarregada del finançament dels treballs. Però, com tots els que s'hi construïren, ha quedat ofegat per una manca de perspectiva, per les

dificultats de contemplació. La culpa: la desproporció existent entre l'alçada dels edificis i la insuficient amplada de l'avinguda, a banda el problema de les voreres, massa estretes.

Només cal comparar-los amb els edificis situats als espais on la Via Laietana s'eixampla i agafa aire: la plaça d'Antoni Maura, entre l'avinguda de la Catedral i la de Cambó, i l'obertura que es crea precisament al davant d'un altre edifici de Sagnier, el Casal de l'Estalvi de Via Laietana-Jonqueres.

El Banc Hispano Colonial, mostra de la influència de l'arquitectura vienesa coetània, utilitza els sistemes constructius més moderns, que alliberen els murs d'haver de sostenir les càrregues i permeten d'obrir grans finestrals a les façanes, destaca la guia.

Convertit fa poc en hotel –Barcelona Hotel Colonial–, ara llueix més, gràcies a la neteja de la façana.

La Casa Estanislau Planàs és aparentment una més de l'Eixampla, però aporta solucions arquitectòniques i

M. HERNÁNDEZ

La Casa Manuel Doncel (1917), al Turó del Putget. Woody Allen hi va rodar *Vicky Cristina Barcelona*. La Nova Duana (1896-1902) es caracteritza per la monumentalitat. El Casal de l'Estalvi (1914-1917) de la Via Laietana cantonada amb Jonquieres, un encàrrec de la Caixa de Pensions.

decoratives singulars, i de molt bon gust, especialment pel que fa a l'harmonització entre la façana principal, la cantonera i les dues laterals.

Per sort, ha pogut ser restaurada amb criteri i s'ha retornat una certa unitat al conjunt, en concret, el singular coronament. Com tantes cases de l'Eixample, a l'època de Porcioles s'hi van afegir dues plantes que van malmetre el coronament original.

La *Ruta Sagnier* mostra 31 construccions seleccionades per la representativitat o per la importància en la conformació de la imatge de la ciutat.

Les fotografies, realitzades expressament per Rafael Vargas, permeten de fixar l'atenció en detalls que sovint passen desapercebuts en la contemplació dels edificis quan hom passeja per la ciutat. Això es veu de forma molt clara amb el del Banc Hispano Colonial i la Casa Estanislau Planàs.

Arquitecte camaleònic. Oriol Bohigas sintetitza al llibre els valors i les

Enric Sagnier va saber adaptar-se a gairebé tots els estils del seu temps

habilitats de l'arquitecte. L'habilitat, extraordinària, d'adaptar-se a gairebé tots els estils que s'utilitzaven i s'interpretaven a final del XIX i principi del XX: els diversos *revivals* gòtics i, en general, medievals; el classicisme acadèmic des del Segon Imperi fins a les *Beaux Arts*, i el modernisme en les seves variants eclèctiques i innovadores. L'únic estil que no el va influir fou el noucentisme.

I el seu valor més positiu, exemplificat en el conjunt format per la Casa Alexandre M. Pons Serra –del passeig de Gràcia - Casp– i la Casa Isidra Pons de Pascual –del passeig de Gràcia - ronda Sant Pere, oberta a la plaça de Catalunya–, és l'esforç per resoldre les qüestions urbanístiques en dues línies coincidents.

D'una banda, sap donar resposta simultàniament a la linealitat del passeig de Gràcia i a la cantonada més significativa de la plaça de Catalunya, situant estratègicament les dues torres monumentals i els paraments continus i massissos.

El segon aspecte és el manteniment d'un cert ordre tipològic, gairebé abstracte, malgrat les complicades incidències de la distribució domèstica. Aquest ordre ha permès els complicats canvis d'ús al llarg dels anys sense que la unitat figurativa es malmetés gaire.

La guia permet no només d'identificar el Sagnier barcelonès, inclosa la

seva important arquitectura funerària. També ens recorda que va projectar un gran nombre de torres als millors centres d'estiu, però aquí no s'ha pogut enllestir encara el catàleg Sagnier.

Cal ultimar les prospeccions als arxius municipals d'un gran nombre de poblacions.

A Sitges aixecà algunes cases per a diversos membres de les famílies Güell i Ferret, i diverses torres d'estiu, avui desaparegudes, a banda del panteó de la família Vidal-Quadras.

El biògraf de Sagnier, Santi Barjau, desconeix per exemple amb detall què va construir a Camprodon, on estiujava. És ben identificat, però, el xalet unifamiliar de Can Cabot (carrer de Freixenet, 15), construït entre els anys 1900 i 1905.

Se sap que reformà la finca Els Solers, a Sant Pere de Ribes, i que va ser especialment actiu al Maresme, en concret a la zona de Caldes d'Estrac i Sant Vicenç de Montalt, i també a Esplugues de Llobregat, Sabadell o Sant Cugat del Vallès.

El biògraf culpa de la dificultat de conèixer tota l'obra de Sagnier la doble circumstància de la seva gran extensió i el fet que no ha pogut tenir accés a l'arxiu personal de l'arquitecte, cosa especialment greu en el cas dels edificis desapareguts.

Lluís Bonada